

EXAMENSARBETE

En undersökning av lärares språkutvecklande arbetssätt med nyanlända elever

Bahar Arabaci

Examensarbete i svenska: språk och litteratur för ämneslärare åk 7-9 15 hp.

Halmstad 2017-06-20

Sammanfattning

Studien behandlar hur lärare i olika ämnen på en skola arbetar språkutvecklande med nyanlända elever. Syftet med denna studie är att undersöka hur man kan arbeta språkutvecklande med nyanlända elever i grundskolan. Materialet bygger på semistrukturerade intervjuer med tre lärare och tre studiehandledare och deras berättelser om hur de svarar mot kraven i styrdokumentet och hur de arbetar för att främja nyanländas språkinläring. Resultatet av intervjuerna visar att det finns brister i lärares undervisning som beror på bristande fortbildning i att undervisa nyanlända elever. Samtidigt visar resultatet av intervjuerna också att lärare använder begrepp/begreppslistor, genrepdagagogik och översättning för att arbeta språkutvecklande med nyanlända elever.

Nyckelord: nyanlända elever, språkutvecklande arbetssätt, scaffolding, stöttning, genrepdagagogik, cirkelmodell.

Innehåll

1. Inledning	3
1.2 Syfte och frågeställning	4
2. Bakgrund.....	4
2.1 Förberedelseklass.....	5
3. Tidigare forskning.....	6
4. Teori.....	10
4.1 Den sociokulturella teorin	10
4.2 Det Institutionsteoretiska perspektivet	11
5. Metod och material.....	12
5.1 Urval	13
5.2 Etiska dilemman	14
6. Analys	14
6.1 Lärares beskrivning av språkutvecklande arbete med nyanlända	14
6.2 Lärares beskrivning av bedömningsgrunder och styrdokument.....	15
6.3 Lärares beskrivning av nyanlända elever i gruppdiskussioner/gruppindelning	17
6.4 Lärares beskrivning av hur de använder elevers förkunskaper i undervisningen.....	18
6.5 Lärares beskrivning om hur skolans gemensamma plan om hur de ska arbeta språkutvecklande i sin undervisning.....	19
6.6 Lärares beskrivning om förutsättningar för att nyanlända elever ska stimuleras i sitt lärande .	21
6.7 Lärares beskrivning om hur de arbetar med studiehandledare.....	22
7. Resultat.....	24
8. Slutdiskussion	27
Referens	30
Intervjufrågor	31
Intervju transkriberingar	32

1. Inledning

I skolverksamheten finns det alltid några elever som är i behov av särskilt stöd. I denna studie ligger fokus på nyanlända elevers språkutveckling. Under en tidigare praktik besökte jag x-skolan och några vanliga undervisningssituationer i årkurs 7–9. Skolan ligger långt ute på landsbygden, det är flera mil till stan. Skolområdet är uppdelat och omfattar en grundskola och en förskoleklass med olika byggnader tätt intill varandra. Dessutom har skolan en gemensam matsal, bibliotek och basketplan. Skolan består av 200 elever, 7 studiehandledare, 45 nyanlända elever och 35 lärare. Eleverna på skolan får skjuts med skolbuss eller taxi.

Min VFU-handledare i x-skolan hävdade att nyanlända elever går ut skolan utan godkända resultat därför att deras kunskaper inte tycks räcka till för att uppnå målen i läroplanen. Detta kan i sin tur leda till sänkt motivation, ansåg han. Under min praktik gjorde jag en pilotstudie om de nyanlända elevernas skolsituation där jag kombinerade deltagande observation och strukturerade intervjuer med lärare. Detta gjorde jag eftersom jag ville få en bild av hur lärare arbetar men även se hur lärare i olika ämnen tillämpar språkutvecklande arbetssätt med nyanlända elever i undervisningen. I denna studie kommer jag att använda detta tidigare underlag. Samtidigt kommer denna studie att innefatta semistrukturerade intervjuer som bygger på följdfrågor, istället för strukturerade intervjuer. Till skillnad från tidigare studie kommer jag i denna studien ytterligare intervju studiehandedare eftersom att jag vill fördjupa mig i hur x-skolan arbetar med nyanländas språkinläring.

Som alla vet betonar läroplanen att alla lärare ska jobba språkutvecklande i skolan, och kommunen i Halmstad har arbetat med språklyftet under en tid. (skolverket, 2014). Av den anledningen är det intressant att intervju lärare i olika ämnen. Som studiehandledare ansvarar man för att arbeta språkutvecklande och stötta nyanlända elevers skolgång tillsammans med ämneslärare och klasslärare. I studiehandledarens arbetsuppgifter ingår översättning av lärarnas prov och material. Studiehandledarna är också med och hjälper till då eleverna har olika aktivitetsdagar, till exempel idrott. Under aktivitetsdagarna förklarar studiehandledaren för eleverna hur de olika aktiviteterna ska utföras och vad eleverna ska göra för att nå målen i läroplanen. Dessutom är studiehandledarnas uppgift också att vägleda eleverna till att bli självständiga individer genom att ge konstruktiv feedback. Studiehandledarna som jag

intervjuade i x-skolan heter: Alice, Muhammed och Toray. Dessutom intervjuade jag också lärare i olika ämnen och de heter: Kikki, Ludde och Britta.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka hur ämneslärare kan arbeta språkutvecklande med nyanlända elever i grundskolan utifrån följande frågeställning:

1. Hur arbetar lärare i olika ämnen språkutvecklande i enlighet med styrdokumentets intentioner?

2. Bakgrund

Om skolan uppmärksammar att en elev har svårigheter i skolan och inte når upp till kunskapskraven måste detta åtgärdas. (Skolverket 2015 s. 2) Särskilt stöd kan i den bemärkelsen ges till elever med och utan medicinsk diagnos, till exempel elever som är omotiverade eller har funktionshinder såsom ADHD, dyslexi eller annan utvecklingsstörning, men också elever som nyligen kommit till Sverige.

En ny modell för att kartlägga nyanländas kunskaper lades fram av regeringen 2016. Anledningen var att man ville förstärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och öka förutsättningar för kunskapsutveckling i såväl språk-, läs- och skrivutveckling med fokus på varje enskild individs behov och förutsättningar. I följande skrivning betonar Skolverket (2016, s. 9) att medvetenhet och bred kompetens hos lärare är viktiga faktorer för att främja språkinläring av nyanlända elever. Skolverket skriver:

” Det krävs medvetenhet, kompetens och höga utmaningar med hög stöttning i alla ämnen. Då har nyanlända alla möjligheter att lyckas oavsett om de går i förberedelseklass eller ej”, som en intervjuperson uttryckte det. (Skolverket 2016, s. 9)

Enligt citatet ovan krävs kompetens och medvetenhet hos lärare för att det ska gynna de nyanlända elevernas språkutveckling. Alla elever oavsett invandrarbakgrund har rättighet till en likvärdig utbildning. (Riksrevisionen 2014, s.19) Frågan är naturligtvis om denna kompetens finns hos alla lärare och vad som görs för att de ska kunna uppnå den. Här har man i tidigare forskning haft en hel del synpunkter.

Enligt Basaran (2016) ska planeringen struktureras utifrån det stöd eleverna behöver. Pedagoger bör ställa höga krav på eleverna och stötta dem genom formativ bedömning. Hon menar att bedömningen är särskilt viktig för de elever som nyligen kommit till Sverige. I likhet med

Basaran skriver författarna Musk & Wedin (2010) att pedagoger som undervisar i svenska som andraspråk bör vara tillgängliga och stötta eleverna.

I skolans vardag finns ett skolspråk och ett vardagsspråk, något som lärare och elever behöver känna till. En utmaning enligt många lärare är att framföra skillnaderna i vardagsspråket och skolspråket i undervisningen för nyanlända elever. I detta sammanhang är språkvalet en viktig faktor för att budskapet ska gå hem enklare. Av den anledningen är området intressant att undersöka. Språket är ett redskap som ger människan makt, genom språket gör vi oss förstådda och argumenterar för vår åsikt. Som ämneslärare är det viktigt att ge alla elever förutsättningar att utveckla sitt språk. Makten går till den som kan språket och är den viktigaste källan till kunskap och godkänt resultat. Jag tänker mig att en skola ska arbeta för elevers rättighet med likvärdiga förutsättningar och tillämpa åtgärder vid särskilda behov.

2.1 Förberedelseklass

I den svenska grundskolan finns två klasstyper. Den ena är direkt placering i ordinarie klass och den andra är förberedelseklass. (Andersson, Lyrenäs & Sidenhag 2015, s. 131). I förberedelseklassen får nyanlända elever introduktion och grundläggande kunskaper under en begränsad tid separat för att senare kunna ta del av undervisningen i ordinarie klass. Urvalsprocessen bestäms i samråd med läraren i förberedelseklassen, föräldrar och övrig relevant skolpersonal. Klassläraren har en stor betydelse för elevernas språkutveckling och inläring när eleverna slussas till ordinarie klasser. Det är viktigt att klassläraren skapar en god relation och trivsamt miljö för eleverna som kommer till ordinarie klassen så att de ska känna sig trygga och välkomna. Nästa steg i processen är att tilldela eleverna en studievägledare som hjälper eleverna i utvecklingen mot att bli självständiga individer samt hjälper till med att översätta prov och uppgifter.

När de nyanlända eleverna placeras direkt i ordinarie klass ökar förutsättningarna för språkinläring eftersom att de då får möjlighet att integrera tillsammans med andra infödda talare av svenska.

Förberedelseklasser kan påverka nyanlända elever och skolpersonal positivt eller negativt. För det första finns en risk att det uppkommer en segregation, därför att förberedelseklasserna oftast hålls avskilda från övriga skolor (Bunar 2015, s. 140). För det andra pekar man ofta på att nyanlända elever tillbringar för lång tid i förberedelseklass. För det tredje undervisas vissa förberedelseklasser till exempel inte i naturkunskap eller i So-ämnen. I förberedelseklasser

fokuserar lärarna framförallt på undervisning i svenska språket. Samtidigt är det viktigt att lärarna i förberedelseklasserna framhäver elevernas styrkor och utmanar dem. Dessutom behöver det finnas en lärmiljö som bygger på dialog och samarbete (Skolverket 2016, s. 31). För nyanlända elever som går i förberedelseklassen innebär det en utmaning att slussas till en ordinarie klass. En del aktiviteter och undervisningsmetoder kan enligt nyanlända elever uppfattas som meningslösa, men för elever som går i den ordinarie klassen ses de som självklara. Detta beror på vilken skolkultur eleverna kommer ifrån. Eleverna behöver få en förklaring av någon vuxen om varför vissa aktiviteter är obligatoriska i den ordinarie klassen. Lärare eller studiehandledare behöver till exempel förklara varför eleverna ska gå ut i skogen under en lektion i No.

När eleverna i förberedelseklasser slussas till ordinarie klasser möts de av en annan bild än de föreställt sig och upplever därför känslor av ensamhet, sorg och utanförskap. Orsaken till detta är att de lämnar sin trygghetszon och slussas till en klass med elever som behärskar svenska språket mycket väl. Under denna tid behöver eleverna stöd och tydlig information om sociala koder som finns på skolan av klasslärare och övrig personal i den ordinarie klassen. En sådan introduktion leder till att de enklare kan förstå vardagliga uttryck som förekommer i ordinarie klasser. Klassläraren har en viktig roll för att eleverna ska utvecklas språkligt i undervisningen. Det kan bli svårt att skapa struktur i undervisningen då nyanlända elever har olika förutsättningar till skillnad från svenska elever.

3. Tidigare forskning

I detta kapitlet diskuteras vad forskningen säger om att arbeta språkutvecklande med nyanlända elever i sin undervisning. Vidare framförs också att återkoppling och formativ bedömning är en god förutsättning för lärandet. Dessutom lyfts genrepdagodik och sociokulturellt perspektiv.

Författarna Thornberg & Thelin (2011) framför i sin rapport *Med ansiktet vänt mot Europa perspektiv på skolutveckling* att effektiva lärare utgår från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tidigare kunskaper i sin undervisning. Författarna menar att lärarna tar hänsyn till de individuella förutsättningarna när de utgår från planering, genomförande och strategier. I praktiken ställer lärarna höga krav på eleverna, skapar en trivsamt undervisning som bygger

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

på gott bemötande och samspel mellan lärare och elev. Vidare är de också tydliga och inspirerande i sin undervisning. (Thornberg & Thelin 2011, s. 42). I samband med detta innebär utgångspunkten i läroplanen för alla ämneslärare att arbeta språkutvecklande i sin undervisning för att främja elevernas språkbruk. (Lahdenperä & Lorentz 2010, s.82). Det är viktigt att alla lärare är medvetna om att de ska arbeta språkutvecklande för att tillgodose elevernas olika behov. Lika viktigt är att skapa olika arbetsmetoder och använda resurserna väl i undervisningen.

I boken *Nyanlända elever i mitt klassrum*, skriver Basaran (2016) om hur man arbetar språkutvecklande med nyanlända elever. För att synliggöra lärandet är återkoppling och formativ bedömning en relevant metod att arbeta med i undervisningen. Då eleverna upplever frustration över att de inte når målen är återkoppling och formativ bedömning en god förutsättning för lärandet. (Basaran 2016, s.23). Vidare menar författaren att bedömningen är särskilt viktig för nyanlända elever. För att främja elevernas lärande genom bedömning måste pedagogerna känna till var eleverna befinner sig i sin utveckling.

I samband med detta finns det svag- och högpresterande elever i skolverksamheten som pedagoger ska ta hänsyn till när de utgår från individuella förutsättningar i undervisningen. Musk & Wedin (2010) belyser i sin bok med titeln *Flerspråkighet, identitet och lärande* betydelsen av svenska som andraspråk (SVA). Författarna menar att undervisningen används som särskilt stöd för elever som behöver mer hjälp. Till exempel elever som redan behärskar det svenska språket och elever med en annan etnisk bakgrund. Syftet med undervisningen är att främja elevers lärande. (Musk & Wedin 2010, s. 17). I undervisningen ska eleverna få möjlighet att skriva på sitt modersmål och få sin text översatt till svenska och sedan ska texten presenteras för klassen. På så sätt kommer eleverna känna sig delaktiga och sedda.

Vidare skriver Musk & Wedin (2010) att pedagoger ska göra eleverna språkligt medvetna, det vill säga att undervisande personal ska känna till fler språk utöver det formella språk som används i skolan, bland annat användningen av ungdomsspråk i klassrummet. Viktigt att känna till är också att släktskapsord har olika betydelser som beror på vilken kultur det berör. (Rönnqvist & Vinterek 2008, s. 56).

Samtidigt menar författarna också att pedagogerna ska skapa en undervisning som ger goda förutsättningar för att eleverna ska utvecklas genom att eleverna får möjlighet att uttrycka sina åsikter och uppmuntras att berätta om sina erfarenheter i klassrummet. I detta sammanhang blir

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

således elevernas tidigare ämneskunskaper synliga i undervisningen. I en vanlig klass övar eleverna för det första sitt modersmål och för det andra det svenska språket. I jämförelse tenderar arbetet i en förberedelseklass att bara fokusera på svenska. Med anledning av detta diskuterar författarna Andersson, Lyrenäs & Sidenhag (2015) i sin bok med titeln *Nyanlända i skolan* de olika nackdelarna och fördelarna med förberedelseklass. Författarna belyser att modersmålsundervisning och en lugn skolstart främjar elevernas arbete om de går i förberedelseklass, däremot innebär svårigheterna med förberedelseklass att eleverna får förlorad kunskap då undervisningen bara fokuserar på svenska och inte bygger vidare på elevens tidigare ämneskunskaper. (Andersson, Lyrenäs & Sidenhag 2015, s. 131f). Samtidigt har förberedelseklasser kritiserats för separering från den vanliga skolan. Men å andra sidan utgör förberedelseklasser en trygg inlärningsmiljö där elever får möjlighet till stöd av välutbildade pedagoger. (Juovenen 2016, s. 98). Eleverna kommer från olika uppväxtmiljöer och länder. De olika kulturella betingelserna kan påverka hur eleverna uppfattar studierna. Under min praktik framkom det till exempel att elever blir besvikna över bedömningen. Detta innebär att eleverna krockar med västeuropeisk proximal zon därför att det finns skillnad i hur dessa elever ser på undervisning och kunskap. Samtidigt har skolans sociala klimat och lärmiljö också ett samband med hur eleverna ser den västerländska undervisningen. Många ungdomar som kommer till Sverige kan bära på olika erfarenheter av skolgång och traumatisk flykt bakom sig. Den bakomliggande orsaken är att ungdomarna befinner sig i landet. (Juovenen 2016, s.96-97)

I sin bok *Nyanlända och lärande, mottagande och inkludering* belyser Bunar (2015) begreppet inkludering. Han menar att förutsättningarna för att bli inkluderad är genom att lära sig språket och delta i olika sociala sammanhang (Bunar 2015, s. 39-40). I samband med detta är miljön en avgörande faktor för att främja lärandet. För att eleverna ska utvecklas behöver de samtala med andra människor och delta i gemensamma aktiviteter, och därmed ökar förutsättningarna att de lär sig skilja på de vardags- och ämnesspråk som förekommer i den lärande miljön. (Bunar 2015, s. 84-85). Han menar vidare att studiehandedarna bör ses som en resurs och en förutsättning för att främja elevernas lärande (Bunar 2015, s. 88). Bunar lyfter även fram en observation som visade att de nyanländas interaktion med ordinarie lärare och klasskamraterna var sällsynt jämfört med den interaktion som de nyanlända eleverna hade med sina studiehandedare och lärare i svenska som andra språk. Eleverna lämnades ensamma på olika sätt och orsaken till detta berodde på kommunikationsbrist mellan lärare och klasskamraterna,

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

(Bunar 2015, s. 95-97). Därutöver visar Bunar på att smågruppsarbeten främjar de nyanländas språkutveckling när de integreras i sociala sammanhang. Det krävs språklig stöttning och att de ska utmanas för att tillgodose individuella förutsättningarna, (Bunar 2015, s. 131).

Vidare skriver Bunar om en konstruktivistisk vägledningspedagogik. Den vägledande pedagogiken innebär att studiehandledaren låter eleven själv ta beslut över olika val. Detta för att eleven ska bli självständig och ta eget ansvar. (Bunar 2015, s. 186-188). Författaren lyfter också fram styrdokumentet och uttrycker uppfattningen att de är för snäva. Han menar att det blir olika kvaliteter på studie- och yrkesvägledning i olika kommuner, därför att skolan tolkar den på sitt eget sätt. Därtill beskriver styrdokumentet inte hur skolverksamheten ska nå målen. (Bunar 2015, s. 186).

I likhet med författaren ovan framför författarna Nilholm & Göransson (2013) i sin rapport *Inkluderande undervisning – vad kan man lära sig av forskningen?* att i en inkluderad skola ska eleverna få möjlighet att vara delaktiga i både sociala och pedagogiska sammanhang. När man tar hänsyn till elevernas delaktighet i olika sammanhang och elevernas olikheter har man ett inkluderande klassrum. För att skapa positiv effekt i klassrummet är det viktigt att läraren är nyfiken på elevernas olika traditioner och bakgrund samt deras perspektiv på undervisning. Dessutom är det också viktigt att samarbetet på skolan fungerar därför att den har en stor betydelse för klassrumsmiljön. Författarna poängterar också att eleverna ska få valmöjlighet i klassrummet. Författarna menar att eleverna ska få känna delaktighet och kunna påverka undervisningens innehåll och hur den utförs. På så sätt främjas också deras lärande och utveckling.

Vidare framhäver Gibbons (2013) att ökad motivation för lärande sker om eleverna får möjlighet att arbeta med utmanande uppgifter. I likhet med författaren Gibbons hävdar Ahlberg (2013) att eleverna behöver ställas inför höga krav och förväntningar för att utvecklas.

Forskare visar att formativ bedömning och återkoppling är en god förutsättning för att nyanlända elever ska stimuleras i sitt lärande. Dessutom ökar höga krav också förutsättningarna att motivera nyanlända elever. Ytterligare någonting som nämns är konstruktivistisk vägledningspedagogik, när studiehandledare arbetar för att elever ska bli självständiga.

Därutöver visar Bunar på att smågruppsarbeten främjar de nyanländas språkutveckling när de integrerar i sociala sammanhang. Det krävs språklig stöttning och att de ska utmanas för att tillgodose individuella förutsättningarna, (Bunar 2015).

4. Teori

I detta kapitel presenteras teorierna som ligger till grund för denna studie. Dessa teorier kommer att användas senare i studien för att analysera det empiriska materialet. De teorier som presenteras är den sociokulturella teorin och institutionsteoretiska perspektivet.

4.1 Den sociokulturella teorin

Flera av de forskare som undersökt arbetet med nyanlända elever talar om stöttning och vägledning. Jag vill sätta det i relation till den sociokulturella teorin om lärande. En av förespråkarna för den sociokulturella teorin heter Lev Vygotskij. Utgångspunkten i teorin är att människan ska utvecklas tillsammans med andra. Ställningstagande för tolerans och acceptans för människors olikheter är grundtanken i teorin. Det är också relevant att använda teorin i skolverksamheten, eftersom gemensamt lärande stärker den enskilda elevens kognitiva och sociala utveckling. Då elever får möjlighet att samtala och arbeta med andra kommer de även att utveckla förmågor som ger en ökad tolerans och acceptans för varandra. Ytterligare en förespråkare som har liknande syn på lärande som Vygotskij heter Piaget. Till skillnad från Vygotskij, fokuserade Piaget på det inre lärandet hos människan. I boken *Lärande i praktiken, ett sociokulturellt perspektiv*, menar Säljö (2010) att båda företrädarnas teorier handlar om tanken, språket och medvetandet.

Om vi då tänker oss lärandet med nyanlända elever ur ett sociokulturellt perspektiv behöver vi studera hur de lär i undervisningssituation och hur pedagoger arbetar för att eleverna ska främjas sitt lärande. En viktig faktor som perspektivet belyser är att kamrattstöd och lärarstöd är viktiga förutsättningar för lärande. Begreppet scaffolding är ett centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet som handlar om vilka åtgärder en lärare behöver vidta för att ge eleven stöttning. I praktiken används scaffolding genom att eleverna har en studiehandledare

och att SVA-undervisande lärare är tillhands. Enligt Gibbons (2013) måste eleverna ställas inför utmanande uppgifter. Han menar att vi måste fundera på vilken sorts stöttning eleverna behöver för att kunna fullfölja uppgifterna istället för att vi anpassar dem och därmed tar bort en utmaning för dem. I detta sammanhang innebär det att det stöd eleverna får påverkar klassrumsmiljön för andraspråkselever.

Under min tidigare VFU framgick det även att nyanlända elever sitter i sin egen grupp när de är flera tillsammans. Om vi tillämpar praktiken utifrån Piagets och Vygotskijs teorier om lärande kan detta påverka elevernas språkutveckling negativt. De nyanlända eleverna behöver få möjlighet att kommunicera med andra elever för att öka förutsättningarna för utveckling.

Enligt forskningen förväntas läraren ge stöd utifrån undervisningsformer och aktiviteter. En kombination mellan språklig och praktisk interaktion är att föredra där eleverna är delaktiga i olika diskussioner i klassrummet ökar förutsättningen för lärandet. (Ahlberg 2013, s. 149). Nyanlända elever främjas av grupparbeten därför att de blir tvungna att använda språket för att göra sig förstådda, på så vis utvecklas språket och eleven tar på sig ansvaret. Då orden förekommer i olika variationer och upprepas i grupparbeten ökar förutsättningen för lärande (Gibbons 2013, s.51).

4.2 Det Institutionsteoretiska perspektivet

Författaren Ewald (2007) skriver i sin avhandling med namnet *Läskulturer* om det institutionsteoretiska perspektivet och betonar att skolan är en samhällsinstitution. (Ewald 2007, s. 127). Begreppet institution står för strukturer som bland annat kan bestå av människor, politik och värderingar. Ewald beskriver att människors handlingsmönster och samhällsstrukturer påverkar varandra. För det första finns maktstrukturer som individer har tillgång till och därmed själva bidrar till att förändra. För det andra anpassar människor sina handlingar till de inbäddade strukturer som finns på skolan. Ewald (2007) skriver att det råder en dualitet mellan människors handlingsmönster och samhällsstrukturer. Detta innebär att människors handlingsmönster och samhällsstrukturer är ömsesidigt beroende av varandra. (Ewald 2007, s. 187). Vidare menar Ewald att en institutionellt verkande makt och olika kontrollfunktioner påverkar undervisningsformerna. Detta beror på elevernas och lärarnas förhållningssätt och tankar i relation till ämnet under den lärande situationen. (Ewald 2007, s. 133). Om det finns en struktur och läraren är medveten om innehåll, material och så vidare

minskar sannolikheten för att eleverna ska påverka undervisningen. Däremot ökar en bristande struktur sannolikheten att eleverna påverkar undervisningsformen. (Ewald 2007, s. 13). Undervisningsformen påverkas också utifrån lärarens förhållningssätt till elevernas lärande och hans uppfattning om ämnet. (Ewald 2007, s. 138). I klassrummen finns normer och regler som kan förstås som osynliga procedurer. Termen för sådana procedurer beskrivs som den ”dolda läroplanen” och den dubbla ”dolda läroplanen”. (Ewald 2007, s.132). Dessa innefattar således lärares omedvetna eller medvetna aktiva handlingar i sociala praktiker. Ett exempel på aktiva handlingar är maktstrukturer i klassrummet. (Skolverket, 2016).

Styrdokumentet föreskriver många arbetsuppgifter och frågor som berör innehåll och metod. Skolpersonalens uppgift är att använda lämpliga undervisningsmetoder genom att ta ställning till didaktikens grundfrågor såsom vad, hur och varför. Innehållet i undervisningen ska anpassas till elevernas enskilda förutsättningar. Däremot är det i praktiken inte enkelt att tillämpa individuell anpassning i undervisningen efter elevens enskilda förmågor. Detta eftersom att det finns elever som till exempel inte behärskar det svenska språket. Dessa elever behöver då mer stöd utöver det vanliga, som exempelvis nyanlända som behöver en studiehandledare till hands, som kan hjälpa eleverna med översättning och uppgifter. Av den anledningen arbetar inte all skolpersonal enligt styrdokumentens intentioner.

Inom mitt undersökningsområde har teorin avgörande betydelse när det gäller att förstå lärarnas enskilda överväganden om vilka uppgifter de nyanlända arbetar med och hur uppgifterna eller planeringen framförs. Varje handling är strukturerande och vare sig om det är en omedvetet eller medveten handling som varje enskild lärare framför i klassrummet ger den effekt.

5. Metod och material

Nedan presenteras det metodiska tillvägagångssättet för studien. Denna studien utgår från ett abduktivt synsätt och hermeneutiskt perspektiv. Det empiriska materialet består av intervjuer.

I min studie har jag valt att utföra intervjuer som spelades in och sedan transkriberades. Jag har intervjuat tre ämneslärare: en som undervisar i hemkunskap, en i SO, en i Matte/No och tre studiehandledare. Studiehandledarna som jag intervjuade i x-skolan heter: Alice, Muhammed och Toray. Dessutom intervjuade jag också lärare i olika ämnen och de heter: Kikki, Ludde och

Britta. Fördelen med att intervjua lärare och studiehandledare är att man då undersöker hur pedagoger arbetar, tillsammans med nyanländas språkutveckling i undervisningen.

I sin bok *Intervju som metod* skriver Dalen (2008) om semistrukturerad och strukturerad intervju. I en strukturerad intervju ingår inga följdfrågor och då bygger samtalet på en envägskommunikation. Under intervjun kan den intervjuade personen uppleva att det blir stelbent och att det inte finns någon personlig kontakt med intervjuaren. Fördelen med en strukturerad intervju är att den utförs lika och blir rättvis för alla. I denna studie kommer jag att använda en semistrukturerad intervju som bygger på följdfrågor det vill säga en tvåvägskommunikation. Orsaken till det är att jag vill få en djupare förståelse för hur lärare arbetar med nyanlända elever.

Min studie innefattar således också ett abduktivt synsätt, med det menas att jag har kombinerat teori och empiri med varandra. Därtill strävar jag i denna studien också efter ett hermeneutiskt deltagande genom att jag tolkar och når en viss förståelse av insamlade data. Svårigheterna med hermeneutiken är att det inte finns någon mall för hur verkligheten ska uppfattas, därför försöker jag som forskare förstå verkligheten genom min egen tolkning, det vill säga min förförståelse. Detta innebär att tidigare erfarenheter och kunskaper i detta sammanhang kan påverka insamlat material. Min uppgift som forskare är att genom tolkning försöka förstå hur lärare arbetar språkutvecklande i sin undervisning. (Thurén 2007: 96–97).

För att genomföra denna studie använde jag mig av ljudinspelning och anteckningar. Inför intervjun förberedde jag några frågeställningar om hur pedagogerna gör för att utveckla undervisningen för nyanlända elever (se bilaga 1).

5.1 Urval

Jag intervjuade 3 ämneslärare och 3 studiehandledare på samma skola. Orsaken till att jag valde att intervjua lärare i olika ämnen är den att alla elever ska ha tillgång till det språk som finns i skolan, såväl vardags- som skolspråket. Eleverna måste kontinuerligt öva det svenska språket och lärarna har därmed ett ansvar för att arbeta språkutvecklande i de enskilda ämnena. (Hyltenstam & Lindberg 2013, s. 687).

Min idé var att lyfta fram alla studiehandledare i min studie. Under transkriberingen av intervjuvaren med två studiehandledare insåg jag att den språkliga kommunikationen inte höll. Därför valde jag att utesluta två av intervjuerna i denna studie, av den anledningen att inte

någoting skulle misstolkas i intervjuvaren. En av intervjuerna var mycket givande och innehöll relevant information till denna studie. Därför valde jag att lyfta intervjuvaren från denna intervju i studien.

5.2 Etiska dilemman

Det finns alltid etiska problem som kan uppstå i en undersökning. Dilemmat innebär att tidigare erfarenheter, olika tankar och tolkningar skulle kunna påverka resultatet i denna studie. I detta fallet mina egna reflektioner kring intervjuer. Innan intervjun blev pedagogerna dels informerade om frågeställningarna dels om att jag tänkte använda ljudinspelning, i syfte att ha som underlag för denna studie. Därefter fick jag deras godkännande.

För att få en mer översiktlig bild om hur skolan arbetar med nyanlända elevers språkutveckling intervjuade jag tre lärare: Britta som undervisar i hemkunskap, Kikki i SO, Ludde i Matte/No och tre studiehandedare som heter Alice, Muhammed och Toray. Jag kommer nu att redovisa delar ur intervjuerna nedan. Jag fördelar svaren under rubrikerna: lärares beskrivning av språkutvecklande arbete, bedömningsgrunder och styrdokument, nyanlända elever i gruppdiskussioner/gruppindelning, skolans gemensamma plan, förutsättningar för att nyanlända elever ska stimuleras i sitt lärande och om hur de arbetar med studiehandedare. Dessutom lägger jag in studiehandedarnas beskrivning om hur de arbetar tillsammans med lärarna och hur de undervisar så att eleverna ska lära sig det svenska språket under en egen rubrik.

6. Analys

I detta kapitel analyseras det empiriska materialet med hjälp av den teoretiska referensramen. Analysen lyfter fram lärares beskrivning av språkutvecklande arbete med nyanlända. Vilka svårigheter de upplever i undervisningen, hur de samarbetar med studiehandedare och hur de arbetar med styrdokument samt bedömningsgrunder.

6.1 Lärares beskrivning av språkutvecklande arbete med nyanlända

Samtliga lärare hävdar att de arbetar med begrepp i språkutvecklande syfte i sin undervisning. Informanten Kikki menar att det tillvägagångssättet hon använder gynnar både svensktalande och nyanlända elever som behärskar skolspråket. Elever som inte kan skilja på vardagsspråk

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

och skolspråk har betydligt svårare att följa med i undervisningen. Den stora utmaningen för lärarna i x-skolan innebär att introducera ett skolspråk.

Jag jobbar jättemycket med begrepp, det anser jag nyttjar jätte mycket för mina nyanlända och även mina svenska elever. Sen är det ju jätte svårt elever som inte förstår skolspråket, de får kanske inte vara med och göra alla uppgifter och göra begreppslistor utan de får en viss anpassning. Att eleverna inte förstår skolspråket kan jag känna är största utmaningen om vad som funkar och inte funkar. (Kikki).

Informatören Ludde är inne på liknande spår att arbeta med begrepp i undervisningen. Ludde säger:

En svensk elev som börjar läsa NO i sexan eller sjuan lär sig ett par tusen nya ord inom bara NO ämnet och då är det ju jättesvårt för en som inte har svenska som modersmål så jag försöker ju skala ner väldigt mycket. Jag arbetar språkutvecklande genom att ta upp begrepp och översätta dem och ee.. sen försöker jobba så mycket som möjligt på svenskan. (Ludde).

Att arbeta språkutvecklande i undervisningen inkluderar alla lärare på skolan och inte enbart svensklärare. Det är viktigt att alla ämneslärarna är medvetna om arbetsmetoden för att främja elevernas språkbruk. (Lahdenperä & Lorentz 2010, s.82).

Informatörerna beskriver att de arbetar med begrepp i sin undervisning, vilket främjar både nyanlända och svenska elever. I skolans vardag finns ett skolspråk och ett vardagsspråk, något som lärarna på skolan är väl medvetna om. De menar att detta försvårar för nyanlända elever, men också för läraren att försöka beskriva skillnaderna mellan skolspråken för eleverna. I likhet med forskningen lyfter författarna Musk & Wedin (2010) fram att eleverna ska känna till språkliga ungdomsspråket som finns i klassrummet. Informatörerna visar att de är medvetna om att det förekommer ett ungdomsspråk i klassrummet men det märks tydligt att informatörerna saknar kunskapen att framföra de språkliga skillnaderna i klassrummet till eleverna på ett naturligt sätt. När det gäller att framföra de språkliga skillnaderna i klassrummet använder lärarna sig av olika strategier i undervisningen för att anpassa efter varje enskild elev. De använder sig av till exempel elevernas placering, deltagande och förenkling av uppgifter. Samtidigt har lärarna också tillgängliga resurser som hjälper till med översättning av prov och uppgifter.

6.2 Lärares beskrivning av bedömningsgrunder och styrdokument

Informanterna visar att de är överens om att bedömningsgrunderna ser lika ut för alla både svenska och nyanlända elever. Dessutom följer båda informanterna samma bedömningsgrunder

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

som för de svenska eleverna men ibland med olika språk. När eleverna har prov i ämnet hemkunskap får de möjlighet att skriva på sitt eget språk. Studiehandledaren fungerar som en kommunikationsbrygga för lärare och elever. Det pedagogiska arbetet i hemkunskap innebär att studiehandledaren översätter elevernas texter till svenska. Sedan betygsätter Britta utifrån elevernas svar och jämför sedan med styrdokumentet som gäller även för de svenska ungdomarna.

Britta säger:

Bedömningsgrunderna ser ut precis som för de svenska ungdomarna men när de får göra sina prov och så får de ju skriva på sitt eget språk om de vill och då översätter ju ee..handledarna deras svar och så får de ju poäng från mig sen. Styrdokumentet är samma som de svenska ungdomarna. Om de kommer in i årkurs 8 så följer vi exakt samma styrdokument som för de svenska ungdomarna. (Britta).

Till skillnad från informanten ovan tillägger också Kikki att hon förenklar uppgifter för nyanlända elever men också för de lågpresterande eleverna, det vill säga de svaga eleverna enligt hennes beskrivning. Vidare nämner informanten också att en utmaning är då hon talar om politik i SO-ämnet:

I SO-ämnena blir det en utmaning när det kommer till politik. Våra nyanlända elever bedöms ju på precis samma sätt som våra svenska elever. Däremot försöker jag när de är nya skära ner liksom... det här krävs från dig för att bli godkänd. Men andra sidan gör jag det även för mina svaga elever också. Men detta gäller för svenska, i SO är det samma som gäller och därmed är styrdokumentet också detsamma. Sen kanske jag gör vissa anpassningar som att de får skriva på sitt språk eller göra det muntligt. Men vi har de styrdokumentet som vi ska följa, sen försöker vi skära ner så mycket möjligt för att de ska förstå. Men det får bli ett F. (Kikki).

Kikki menar att hon förenklar uppgifterna. Orsaken till detta är att lärare vill elevernas bästa och enligt henne gör hon detta för att ge goda förutsättningar så att eleverna kan lyckas i skolan. Genom att förenkla uppgifterna förutsätter hon att eleven ska nå målen. Forskning visar dock på att pedagogerna i x-skolan gör fel när de förenklar uppgifterna. Enligt forskningen måste pedagogerna ställa höga krav och förväntningar på eleverna för att de ska utvecklas (Ahlberg, 2013 & Gibbons, 2013). Dessutom menar författarna att lärarna ska utgå från ett arbetssätt som stärker eleverna utifrån olika metoder. Författarna stödjer till exempel Vygotskijs teori om att lärandet sker i samspel med andra människor.

6.3 Lärares beskrivning av nyanlända elever i gruppdiskussioner/gruppindelning

I den svenska skolan brukar eleverna ibland få bestämda sittplatser av lärarna. Informatörerna är medvetna om vilken betydelse det har på de nyanlända eleverna att sitta tillsammans med andra klasskamrater. Båda informatörerna menar att elevernas placering och deras deltagande vid gruppdiskussioner med andra elever beror på hur länge de har varit i Sverige och hur mycket svenska de behärskar. Britta lyfter fram att eleverna drar till sig varandra när de är många i en grupp och då talar de inte lika mycket med de svenska ungdomarna. Hon menar också att i början sitter eleverna tillsammans och att det beror på att grupperna ska fungera. I likhet med Britta lyfter också Kikki fram att eleverna brukar sitta jämte varandra. Kikki säger:

Mina nyanlända elever sitter utspridda i klassrummet. De sitter med svenska elever och sen beror det på hur länge de har varit i Sverige för har jag flera nyanlända elever som har samma språk så kanske jag placerar de jämte varandra då. Lite beroende på vad vi gör för någonting för jag försöker se min studiehandedare som en resurs för hela gruppen. Sen är det givetvis en språkresurs till de nyanlända. (Kikki)

Det sociokulturella perspektivet visar att eleverna ska delta i gruppdiskussioner för att lära sig det svenska språket. I gruppdiskussioner redovisar eleverna om samma ämne även om de framför det på olika sätt. Genom att de nyanlända eleverna deltar i olika diskussioner med andra elever ökar förutsättningen för att lära sig det svenska språket. Enligt informatörerna framkommer det att elevernas placering och deras deltagande vid gruppdiskussioner beror på hur mycket svenska eleverna behärskar. Detta betyder att de elever som inte kan tala och skriva får inte möjlighet att delta i gruppdiskussioner eftersom de inte behärskar det svenska språket. Detta innebär att mer än hälften av de nyanlända eleverna i klassen sitter ensamma i egna grupper tillsammans med studiehandedare och inte med andra svensktalande elever i klassrummet. Informatörernas beskrivningar visar att de inte verkar förstå vilka konsekvenser detta kan ha, som exempelvis ensamhet och utanförskap. Det är viktigt att inkludera eleverna och att de får möjlighet att delta trots att de upplever svårigheter med att behärska det svenska språket. Det är genom deltagande i leken och kamratskapet på skolan som de kan bli motiverade och det är också det som skapar förståelse för vardagsspråket samt hjälper eleverna att utvecklas språkmässigt. Även författarna Nilholm & Göransson (2013) betonar att eleverna ska få möjlighet att känna sig delaktiga i både pedagogiskt och socialt sammanhang. I likhet med detta menar författarna Lahdenperä & Lorentz (2010) att eleverna kan känna sig frustrerade och

kränkta i skolan därför att de inte behärskar språket väl. För att undvika sådana konfrontationer behöver eleverna öva på kognitiva utmaningar i samband med deras basinläring. Genom att eleverna deltar i olika sociala sammanhang utvecklas också deras kognitiva förmåga.

6.4 Lärares beskrivning av hur de använder elevers förkunskaper i undervisningen.

Den ena informatören, Kikki, beskriver utförligt hur hon använder elevers förkunskaper i undervisningen. Informatören framför att beroende på vilket ämne det är försöker hon plocka fram elevernas förkunskaper. Hon anknyter tillexempel till ämnet islam och de nyanländas kultur och traditioner:

Det beror på vilket ämne. Har man religion är det perfekt om man har muslimer tillexempel ämnet islam. Jag hade elever som tog med sig radband och visade hur det såg ut, ee...muslimernas trosbekännelse på arabiska. Vi brukar också fira persiskt nyår ibland. Just för att visa på kultur och traditioner. Nu har jag studiehandedare som är muslimer då kan de gå in och förklara shia och sunni till exempel. Så beroende på ämne försöker jag snappa upp. Religion är en fantastisk tillgång så att muslimer får säga sin syn. (Kikki).

Det har inte varit så mycket förkunskaper (Ludde).

Informanten Kikki framför att hon utgår från individernas förkunskaper genom att koppla till deras kultur och traditioner. Kikki visar att hon är medveten om hur man ska tillgodose elevernas individuella behov och förutsättningar. Genom att knyta an till elevernas kultur och traditioner bidrar hon också till elevinflytande i klassrummet. Informanten Ludde uttrycker att det inte har varit så mycket förkunskaper i undervisningen. Luddes resonemang är vag och det verkar som att han inte riktigt vet hur man kan inkludera nyanländas förkunskaper i undervisningen. Det märks att båda informanterna har olika uppfattningar om hur man gör för att fånga upp elevernas olika behov och förutsättningar i undervisningen. Luddes resonemang gör det svårt för oss att följa hans tankar och vad han menar på frågan om elevernas förkunskaper. Under intervjun ville jag att informanten skulle utveckla sitt resonemang, men han blev obekvämt och ville att jag skulle ställa en annan fråga. Orsaken till detta är att informantens kompetens inte räcker till inom arbetsområdet, av den anledningen känner han sig obekvämt. Lärares kompetens har en viktig betydelse därför att det påverkar undervisningens kvalitet. Det räcker inte att Ludde har tekniska kunskaper eller kan namnen på sina elever. Han bör även veta hur man arbetar med elevernas olika behov och förutsättningar i sin undervisning.

I samband med detta hävdar Thornberg & Thelin (2011) att effektiva lärare utgår från elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tidigare kunskaper i sin undervisning. Kikki är den enda läraren som hittar olika metoder för att fånga upp nyanlända elevers förkunskaper, vilket indikerar på att hon är en mycket effektiv lärare enligt forskningen om man jämför med samtliga lärare.

6.5 Lärares beskrivning om hur skolans gemensamma plan om hur de ska arbeta språkutvecklande i sin undervisning.

Informatörerna hävdar att de inte har någon gemensam plan på skolan. Det vanligaste är att pedagogerna arbetar med begrepp, översättning och den genrepedagogiska cirkelmodellen. Samtidigt betonar de också att eleverna måste få möjlighet att prata mycket svenska. Enligt skolverket är medvetenhet och bred kompetens hos lärare viktiga faktorer för att främja språkinläring av nyanlända elever. Skolverket (2016, s. 9).

Vid jämförelse med informanternas respons i intervju svaren går det att utläsa skillnader och likheter. Ludde och Kikki syftar båda på begrepp när det kommer till språkutveckling. Samtidigt lyfter Kikki också fram genrepedagogik som en arbetsmetod. För att utveckla elevers språkliga förmåga är genrepedagogik en metod som består av flera olika arbetssätt. Cirkelmodellen som den också kallas är en genrepedagogisk metod som består av fyra faser.

Gibbons (2013) beskriver i sin bok vid namnet *Stärk språket, stärk lärandet: språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet* de fyra faserna i cirkelmodellen. I den första fasen ingår ämneskunskaper, den andra fasen innebär att studera texter, den tredje fasen är gemensam textanalys och den sista fasen är enskilda texter. De fyra faserna innebär att eleverna får en text eller några begrepp som de först bygger upp sina kunskaper kring. Därefter skriver eleverna tillsammans med pedagogerna och efter det arbetar eleverna enskilt. Modellen ger eleverna redskap för att bli produktiva. (Gibbons 2013, s.113). Att arbeta med cirkelmodellen främjar både nyanlända och svenska elever. Modellen är till för att utveckla alla språkförmågor såsom tala, skriva och lyssna. Gibbons (2013, s.103) .

Vid utläsning av jämförelsen i informanternas resonemang är skillnaden att det enligt Britta inte finns en gemensam plan på skolan för språkutveckling. Hon menar att eleverna kan följa kunskapskraven och på så sätt utvecklas. Till skillnad från Britta, hävdar Ludde och Kikki att

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

det finns en gemensam plan på skolan och att den pedagogiska arbetsmetoden är begrepp och genrepdagagogik. Nedan följer informanternas resonemang om språkutvecklande arbetssätt i undervisningen.

Britta säger:

Vi har ingen gemensam plan för språkutveckling på skolan, det tror jag inte. Eleverna jobbar där de befinner sig när det är recept och så. När de har prov och så kan de gå in och titta på A...E.. nivån. (Britta)

Tillskillnad från informanten ovan resonerar Ludde med viss osäkerhet i hans röst att de har en gemensam plan om språkutveckling på skolan. Informanten beskriver till exempel att han använder sig av begrepp i sin undervisning för att främja elevernas lärande. Det märks att Britta inte alls känner till skolans gemensamma plan.

Ludde säger:

Vi har en gemensam plan till viss del om språkutveckling på skolan. Nä, men vi ska jobba med begrepp, vissa ord, avvägningen mellan att kunna ämnet och kunna ee.. språket. Jag kör på svenska först och sedan översätter vi oftast. (Ludde).

I likhet med informanten ovan beskriver Kikki om den gemensamma planeringen att arbeta med begrepp och genrepdagagogik i undervisningen.

Kikki säger:

Alla lärare är språklärare. Vi har pratat väldigt mycket och om detta med hur vi ska få SO- ämnena att funka, hur ska vi jobba och hjälpas åt. För att på den här skolan går ju våra elever ut med undervisning direkt och framförallt är det SO de kommer till, i NO väntar man ju lite med. Det är ju en utmaning hur vi ska jobba språkutvecklande men ett sätt som passar nyanlända elever passar ju också väldigt många andra elever, det här med att man jobbar med begrepp och cirkelmodellen är ju användbar även utanför svenskan. Man kanske inte skriver gemensamma texter men att man avslutar med något enskilt där man får producera och sen är det ju vårt ansvar att alla elever ska bli så bra som möjligt. Alla gör begreppsordlistor, men tillägget som nyanlända eleverna gör är att de skriver begreppet på svenska, dari eller vad det är och skriver därefter förklaring. Jag är ganska tuff med de att de ska prata svenska. De får inte prata sitt modersmål i klassrummet i den mån det går givetvis. Om de varit här i en månad så kan jag ju inte tvinga dem men med hjälp av studiehandledare så kan de säga det på svenska. Just för att de bara ska matas med svenska. Det är ju faktiskt så att många begrepp i SO blir ju också vardagsord, man hör liksom politik, krig, mycket av de här geografiska platserna finns ju. (Kikki).

Informanterna på x skolan betonar vikten av hur viktigt det är att eleverna får möjlighet att prata mycket svenska för att utvecklas. Metoder som x-skolan använder sig av såsom begrepp, genrepedagogiska cirkelmodellen och översättning är goda förutsättningar för att främja lärandet. Trots att olika metoder finns tillgängliga på skolan finns det också stora brister i x-skolan. Det framkommer till exempel inget om återkoppling och formativ bedömning i citatet ovan, som enligt forskningen är en mycket viktig förutsättning för att främja lärandet (Basaran 2016, s.23). Dessutom är det också viktigt att eleverna får möjlighet att vara delaktiga i smågruppsarbeten och integreras i sociala sammanhang för att utvecklas. (Bunar 2015, s. 131).

6.6 Lärares beskrivning om förutsättningar för att nyanlända elever ska stimuleras i sitt lärande

Informatörerna framför olika förutsättningar för att elever ska stimuleras i sitt lärande. Den första informatören nämner framförallt motivation. Informatören menar att man bör förklara för eleverna hur det svenska skolsystemet fungerar och att de är faktainriktade. Orsaken är att det ingår i deras skolkultur. Hon menar således att den största utmaningen med nyanlända elever inte bara är språklig utan också kulturell. Det finns en möjlighet att förklara för eleverna med hjälp av studiehandledarna och hänvisa till läroplanen. Men trots att eleverna får det förklarat av skolpersonal finns elever som blir missnöjda med sitt betyg. På grund av betygsättningen blir eleverna omotiverade och det innebär då för skolan att möta ytterligare utmaningar. Samtidigt hävdar Kikki att man bör sätta höga krav på eleverna för att motivera. Dessutom menar hon också att samarbete och tillgång till studiehandledare är viktiga förutsättningar för att främja lärandet.

Kikki säger:

ee.. det var en svår fråga. Någonstans måste det finnas en motivation, varför vi ska läsa vissa saker men här känner jag att det är viktigt att förklara för eleverna vårt betygsystem därför att de är mer faktainriktade. De tror att ju mer fakta jag kan desto högre betyg får jag och så är det ju mycket i deras skolkultur. Att förklara hur vårt skolsystem funkar och vad det är som krävs för att få ett visst betyg och där är ju också studiehandledare en brygga för att förklara hur skolsystemet funkar här och sen tycker jag kunskaper på sitt eget språk. Men jag tycker liksom att man är beredd att ge det en chans är också förutsättningar för att lyckas. Sen sätter jag krav det är också viktigt. För att nyanlända ska stimuleras i sitt lärande är det också viktigt att vi har tillgång till studiehandledare eller andraspråkslärare. Jag tycker också att samarbete mellan

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

kollegor och rektor är jätteviktigt. Om vi själva får goda förutsättningar till exempel tillgång till studiehandledare, andraspråkundervisande lärare så då kan man stimulera nyanländas lärande.

I likhet med informanten ovan framför också Britta att studiehandledare är en viktig förutsättning för lärande. Dessutom hävdar hon att i ämnet hemkunskap bör man förklara syftet då nyanlända inte har kunskaper om vad de bör kunna.

För att nyanlända ska stimuleras i sitt lärande är ju att de pratar med studiehandledarna, viktigt är att man berättar för de syftet och så för nyanlända har ju aldrig haft hemkunskap och har ingen aning om vad de bör kunna. Därför är syftet och betygskriterierna också översatta till olika språk så att handledaren går igenom det med de om vad de ska kunna och vad ämnet innebär helt enkelt. (Britta).

I intervju svaren framkommer att Britta och Kikki är medvetna om att skolan bör förklara skolsystemet för eleverna för att de ska förstå hur den svenska skolan fungerar samt använda resurserna väl för att stimulera nyanländas lärande. Problemet i x-skolan är att informanterna tror sig kunna stimulera elevernas lärande om det finns tillräckligt med resurser i skolan. Detta innebär att ansvaret läggs på studiehandledarna. Informanterna lyfter också fram samarbete mellan skolpersonal och talar om att det är viktigt, men enligt intervju svaren verkar informanterna inte särskilt kunniga i ämnet om nyanlända. Detta leder till dåligt samarbete och att mer ansvar läggs över på studiehandledarna. För att motivera och stimulera elevernas lärande krävs det att klasslärare och övrig skolpersonal också är delaktiga och intresserade.

Klasslärarna ska enligt forskningen vara tydliga och inspirerande i sin undervisning för att kunna motivera eleverna (Thornberg & Thelin 2011, s.42). Detta eftersom svårigheterna med förberedelseklasser innebär att eleverna får förlorad kunskap. Då undervisningen bara fokuserar på svenska och inte bygger vidare på elevens tidigare ämneskunskaper är det viktigt att klassläraren lyfter fram detta i undervisningen för att stimulera elevernas lärande (Andersson, Lyrenäs & Sidenhag 2015, s.131f).

6.7 Lärares beskrivning om hur de arbetar med studiehandledare

Informatörerna Ludde och Britta gav mycket försiktiga svar på frågan, vilket tydde på osäkerhet. Av den anledningen fick svaren uteslutas i denna studie. Kikki var informanten som gav en mycket utförlig beskrivning på frågan. Informatören nedan menar att hon samtalar med studiehandledaren, men gör inga anpassningar när det kommer till planering. Informanten

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

förutsätter att studiehandledaren förstår hennes förväntningar genom att ta del av hennes tankar och funderingar. Hon förklarar inte hur hon använder studiehandledaren i klassrummet, men menar att resursen används på ett sätt som ska främja elevernas lärande. Informanten beskriver att studiehandledaren får göra egna anpassningar utifrån hennes planering. Eftersom det inte finns särskild tydlig instruktion och struktur om hur samarbetet fungerar med studiehandledaren blir kvalitén på undervisningen sämre. Kommunikationen mellan studiehandledaren och ämnesläraren är avgörande för att det ska främja eleverna. Följderna blir att eleverna tappar förtroende för studiehandledaren. Med andra ord kan inte läraren förutsätta att studiehandledaren förstår allt i hennes planering.

Kikki säger:

Jag sitter med en av studiehandledare i samma rum och så delar jag givetvis hur jag tänker...sen försöker jag när jag har studiehandledare att jag använder henne på bästa sätt så att eleverna ska få så mycket som möjligt användning av det. Men jag gör ingen speciell planering utan de får lite hänga på i min planering det jag tycker är viktigt och anpassa sig efter det. (Kikki).

I samband med intervjuerna med lärare intervjuade jag också tre studiehandledare som berättade om hur de arbetar tillsammans med lärarna och hur de undervisar så att eleverna ska lära sig det svenska språket. Två av tre studiehandledare fick uteslutas i denna studie, av den anledningen att det rådde kommunikationsbrist mellan intervjuaren och informanterna. Studiehandledaren beskriver en svår situation och enligt intervjusvaren märks det att hon är mycket frustrerad över att skolan inte tar hänsyn till hennes delaktighet. Informanten ställs inför en stor utmaning när det kommer till handledning av nyanlända elever. Hon är inte nöjd med kommunikationen med eleverna och vill ha stöd från ämneslärarna. Alice brottas dels med att skapa förtroende med lärarna när hon översätter prov och uppgifter. Dessutom brottas hon också med att bygga upp relationen med eleverna. Studiehandledaren försöker hela tiden lösa problemet genom att göra egna anpassningar självmant utan respons från ämneslärarna.

Alice säger:

Ibland översätter vi inte allting för eleverna i exempelvis hemkunskap då får de ta eget ansvar om de förstår ska de svara själva och om de inte förstår så förklarar vi. (Alice).

Hur vi arbetar med lärarna beror på situationen. Alla elever lär sig olika. När vi planerar utgår vi från varje enskild elev med lärarna. Om eleverna har prov så måste vi översätta

direkt på plats därför att lärarna inte litar på oss. Ibland förstår inte eleverna frågorna i provet och då förklarar vi mer, men då tror lärarna att vi hjälper eleverna. Det jobbiga är att vi inte alltid kommer överens med eleverna. Jag tycker att vi får lite för mycket ansvar som studiehandledare. (Alice).

Informanten beskriver att de arbetar olika beroende på vilka/ vilken elev det handlar om utifrån elevens enskilda förutsättningar. Alice beskriver också att lärarna ibland får en annan uppfattning om studiehandledarna när de översätter prov, därför att lärarna inte litar på dem när de hjälper eleverna. Hon menar att lärarna tror att studiehandledarna ger eleverna provsvaren. Detta är ett stort problem för studiehandledarna. Utan fungerande samarbete mellan klasslärare och studiehandledare kommer de inte kunna stötta elevens lärande.

Vidare beskriver hon också att de inte alltid kommer överens med eleverna. Enligt forskningen har miljön stor betydelse för lärandet. De nyanlända elevernas språkinläring riskerar därmed att påverkas därför att de inte kommer överens med studiehandledarna. I samband med detta hävdar Bunar (2015, s. 88) att studiehandledarna ska ses som en resurs. Liknande resonemang framförs av författarna Musk & Wedin (2010) om att pedagogerna ska vara tillgängliga och stötta eleverna. Intervjувaren visar att informanterna ser studiehandledarna som en resurs, men enligt studiehandledaren verkar det finnas stora brister hos x-skolan. Resursen på skolan används inte väl eftersom skolpersonalen har en annan uppfattning om studiehandledarna. I likhet med detta framför författarna Nilholm & Göransson (2013) att samarbete mellan skolpersonal har en positiv effekt på klassrumsmiljön.

7. Resultat

I följande kapitel kommer studiens syfte och frågeställningar att besvaras med utgångspunkt av analysdelen.

Under mina sammanställningar av olika informanternas berättelser visade det sig att pedagogerna arbetar språkutvecklande med olika begrepp/begreppslistor, hjälp med översättning och cirkelmodellen. Modellen är till för att utveckla alla språkförmågor såsom tala, skriva och lyssna. (Gibbons 2013, s.103). Enligt forskningen ska metoden främja både nyanlända och svenska elever.

Lärarna hävdar också att det finns ett skolspråk i skolan och menar att det innebär en utmaning för dem att försöka beskriva de språkliga skillnaderna för de nyanlända eleverna. I samband med detta menar forskarna att eleverna bör ha god kännedom om vardags- och skolspråket

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

därför att miljön är en avgörande faktor för att öka förutsättningarna för lärande. När eleverna deltar i gemensamma aktiviteter och samtalar med andra människor kommer de enklare skilja på vardagligt och ämnes specifikt språk som förekommer i den lärande miljön. (Bunar 2015, s. 84-85). Författarna Musk & Wedin (2010) har en liknande uppfattning som informanterna när de skriver att pedagoger ska göra eleverna språkligt medvetna, de ska känna till det ungdomsspråket som finns i klassrummet. Informanterna visar att de är språkligt medvetna och försöker därmed framföra de språkliga skillnaderna i undervisningen för de nyanlända eleverna. Inom detta området framgår också det sociokulturella perspektivet att samtala och arbeta med andra för att utveckla förmågor som ger en ökad tolerans och acceptans för varandra. Samtidigt kommer de nyanlända eleverna också få möjlighet att utveckla det svenska språket när de delar tankar och ord med andra elever.

Informatörerna är medvetna om vilken effekt det har på nyanlända elever när de får möjlighet att sitta tillsammans med andra klasskamrater. I likhet med det sociokulturella perspektivet ökar förutsättningarna för lärande i olika sociala sammanhang tillsammans med andra. Därför använder lärare olika strategier i undervisningen för att anpassa efter varje enskild elev. I denna studie nämns strategier såsom till exempel elevernas placering, deltagande och förenkling av uppgifter. Två av tre informanterna menar att elevernas placering och deras deltagande vid gruppdiskussioner med andra elever beror på hur länge de har varit i Sverige och hur mycket svenska de behärskar.

I x-skolan där studien gjordes visar det sig att de nyanlända eleverna får scaffolding, det vill säga stöttning från studiehandledare och undervisande SVA-lärare för att utveckla det svenska språket. Informanterna menar att de inte brukar göra särskilda anpassningar när de planerar undervisningarna, men att de förenklar uppgifterna. Enligt Gibbons (2013) måste vi fundera på vilken sorts stöttning eleverna behöver istället för att vi anpassar dem. Vidare menar han att pedagoger måste ge utmanande uppgifter. I jämförelse med intervjuerna beskrev den ena informanten att hon ställer höga krav på eleverna. Författaren Ahlberg (2013) är inne på samma spår som informanten och menar också att eleverna behöver ställas inför höga krav och förväntningar för att utvecklas.

Informanterna redovisar i intervju svaren att de följer samma bedömningsgrunder och styrdokument som gäller för både svenska och nyanlända elever. Det finns inte någon enskild läroplan eller bedömningsmall för nyanlända elever. Lärarna utgår ifrån samma läroplan och

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

bedömningsgrunder som för alla elever. Svårigheterna med bedömningen innebär att de nyanlända eleverna inte kan nå kunskapskraven.

Det institutionsteoretiska perspektivet visar att anpassning efter elevernas förkunskaper inte ger någon effekt om det betyder att pedagogerna bara förenklar uppgifter. Istället för att främja elevernas lärande kan i det här fallet ge negativ effekt på nyanländas lärande. Detta beror på dels de nyanlända elevernas och lärarnas förhållningssätt gentemot varandra dels på hur de uppfattar ämnesinnehållen i den lärande situationen.

Det finns stora skillnader i skolsystemet mellan den svenska skolan och mellanöstern. Detta kan i sin tur påverka elevernas förhållningssätt till ämnesinnehållen i den svenska skolan. (Ewald 2007, s.133). Dessutom påverkas också elever och pedagoger av yttre omständigheter som samhällsinstitutionen kräver i den lärande situationen. Skolan som institution påverkar pedagoger och elever således också med styrdokument. I samband med detta uppfattar lärare och elever ibland styrdokumentens skrivningar lite olika beroende på erfarenheter av olika skolkulturer.

Som nämndes förekommer det i inledningen av x-skolan att elever blir besvikna över bedömningen. Detta beror dels på att eleverna krockar med västeuropeisk proximal zon därför att det finns en skillnad på hur de ser på undervisning och kunskap. I jämförelse med intervjun betonar ena informanten hur viktigt det är att förklara för eleverna det svenska betygssystemet därför att eleverna är faktainriktade. Forskningen visar också att återkoppling och formativ bedömning ger en god förutsättning för lärandet. (Basaran 2016, s.23).

De olika svaren på frågan om hur informanterna lyfter fram elevernas förkunskaper i undervisningen visade att det finns brister i undervisningen. Kikki beskrev utförligt hur hon använder elevers förkunskaper i undervisningen. Hon framförde att beroende på vilket ämne det är försöker hon plocka fram elevernas förkunskaper. Hon anknyter då exempelvis till ämnet islam, kultur och traditioner. Ludde hade inte mycket att tillägga på frågan och Britta uteslöt frågan helt. Detta visar på att informatörerna har en del brister i sin lärarroll och saknar förmågan att fånga upp alla elever med behov av extra stöd. Tillskillnad från Ludde och Britta är Kikki mer kunnig i sin lärarroll och kan fånga upp och stötta elever med särskilda behov.

Resultatet av intervjusvaren tyder på att det förekommer en del brister på kunskap om nyanlända elever och hur de ska arbeta språkutvecklande. Den ena informanten, Kikki visar

mer kunskap om nyanlända elever i intervju svaren i jämförelse med andra informanter. Informanterna har fått en gemensam fortbildning som hela kommunen har som inkluderar alla pedagoger, men det som skiljer Kikki från hennes respektive informanter är att hon har gått en kurs i universitet för nyanlända elever.

Samtidigt lyckas Kikki bättre i omsättningen av styrdokumentens intentioner på grund av att hon har mer kunskap om nyanlända elever och därför också vet hur hon ska anpassa sin undervisning för att främja elevernas lärande. Dessutom var Kikki den enda informanten som lyfte fram genrepedagogik för att arbeta språkutvecklande med nyanlända elever. Informanten Britta verkar också medveten om hur hon ska arbeta språkutvecklande med eleverna i hemkunskapen, däremot nämner hon ingenting om genrepedagogik. Bristerna yttrar sig tydligt i intervju svaren eftersom att Ludde ger mycket korta svar eller inga alls.

Det är viktigt att pedagoger är med och tar in forskning i klassrummet. I x- skolan finns stora brister mellan praktiken och forskningen. Det finns till exempel lärare som förenklar uppgifter. Detta medför stora brister för elevernas utveckling enligt forskningen. Eleverna medverkar inte heller i alla sociala sammanhang utan tas ut från klassrummen, sitter i sina egna grupper och har mindre kommunikation med andra elever då de endast kommunicerar med studiehandledaren. Klasslärarens medverkan i att tala om språkliga skillnader för eleverna saknar också. I likhet med forskningen finns det i x-skolan kommunikationsbrist och dåligt samarbete mellan klassläraren och studiehandledaren samt övrig skolpersonal. Detta leder till dålig kvalitet på studiehandledning som i sin tur inte främjar språkutvecklingen. Dessutom visar det sig, enligt praktiken, att eleverna upplever frustration vid bedömning. Några särskilda åtgärder verkar inte ha tillämpats för att åtgärda detta. Vid tillämpning av åtgärder menar forskningen att studiehandledarna bör ses som en resurs och en förutsättning för att främja elevernas lärande och förståelse för olika lärande och situationer som uppkommer.

8. Slutdiskussion

Svaret på den inledande frågan om hur lärare i olika ämnen arbetar språkutvecklande enligt styrdokumentets intentioner är att de arbetar enligt cirkelmodellen, att de förklarar begrepp och att de arbetar fram begreppslistor. Enligt styrdokumentet finns många arbetsuppgifter och frågor som berör innehåll och metod. Innehållet i undervisningen ska anpassas till elevernas individuella förutsättningar. I samband med detta är det enligt institutionsteoretiska

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

perspektivet i praktiken inte enkelt att tillämpa individuell anpassning i undervisningen efter elevens enskilda förmågor. Detta beror på att det finns elever som behöver mer stöd utöver det vanliga. Av den anledningen arbetar inte all skolpersonal enligt styrdokumentens intentioner.

Resultatet av intervjusvaren visar att lärare följer samma bedömningsgrunder och styrdokument som gäller för både svenska och nyanlända elever. De åsikter som framfördes i intervjuerna visar på goda förutsättningar för att främja nyanländas språkutveckling.

Jag ställer mig dock kritisk till varför skolan inte vidtagit någon åtgärd att fortbilda pedagogerna inom ämnesområdet. Resultatet av intervjusvaren visar att lärarna i x-skolan inte har tillräcklig kompetens inom ämnesområdet om nyanlända elever och om hur de ska arbeta språkutvecklande i sin undervisning. Med andra ord bör x-skolan ge pedagogerna förutsättningarna att få en fortbildning inom ämnesområdet för att ge en likvärdig utbildning för alla elever.

Ett förslag på hur skolverksamheten kan förbättras är att skolpersonal bör intressera sig mer för frågor som berör de nyanlända elevernas kunskaper, behov och förutsättningar. För att involvera studiehandedarna bättre är det viktigt att det finns en trivsamt miljö som bygger på samarbete och kommunikation mellan skolpersonal. Dessutom är det också viktigt att läraren använder de resurser som finns på skolan väl i sin undervisning för att främja elevernas lärande.

Det är viktigt att klassläraren planerar in eleverna i samarbete och får information om deras bakgrund, kunskaper och erfarenheter innan de slussas till ordinarie klass från förberedelseklass. Eleverna bär på olika erfarenheter av krig och därför är det viktigt att klassläraren hjälper eleverna att bearbeta erfarenheterna av krig i undervisningen. Vidare är det också viktigt att klassläraren ger tydligare information om aktiviteter och förklarar hur de ska gå till, har ett gott samarbete med studiehandedaren och eleverna. Klassläraren bör även låta eleverna få möjlighet att delta i öppna diskussioner i klassen och i små grupper tillsammans med andra klasskamrater. Dessutom är det också viktigt att läraren inte utgår från hur mycket svenska eleverna behärskar. Läraren bör istället ge dem möjlighet att diskutera så mycket som möjligt med andra elever.

I denna studie nämns strategier som elevernas placering och deltagande, scaffolding och förenkling av uppgifter. I x-skolan beror det på hur mycket svenska eleverna behärskar för att kunna delta i gruppdiskussioner. Eleverna missgynnas i sin utveckling att lära sig det svenska

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

språket och de sociala koder som finns i klassrummet på grund av detta. Dessutom skapas utanförskap och ensamhet genom detta. Eleverna får inte särskilt mycket möjlighet att diskutera med andra elever vilket har negativa konsekvenser på lärandet och utvecklingen. Som tidigare nämnts har det sociokulturella perspektivet en stor betydelse för elevernas lärande att delta i olika sociala sammanhang. Vidare används scaffolding, det vill säga stöttning av skolpersonal i x-skolan på fel sätt. Eleverna får stöttning av framförallt studiehandledare men så länge det råder samarbetsbrist mellan klasslärare och studiehandledare blir kvalitén på handledning betydligt sämre. Enligt x-skolans personal upplever nyanlända eleverna mycket besvikelse vid bedömning. Anledningen till detta är att x-skolan förenklar uppgifterna och då når eleverna heller inte upp till kunskapskraven på grund av att de inte ställs inför höga krav. Dessutom utvecklas de inte kognitivt eller språkmässigt. Mer vikt åt formativ och summativ bedömning bör enligt forskningen läggas för att eleverna ska kunna utvecklas. När det kommer till översättning av uppgifter och prov visar intervjuerna att pedagoger upplever att studiehandledare fuskar när de översätter prov eftersom eleven ber om hjälp flera gånger. X-skolan behöver ta fram snabba åtgärder, framförallt vad gäller samarbetet mellan pedagog, studiehandledare och andra skolpersonal.

Slutliga förbättringar som x-skolan bör tillämpa vid stöttning av nyanlända och i undervisning är att de behöver arbeta med digitala läromedel för att utvecklas. Vid gruppdiskussioner kan x-skolan till exempel använda sig av översättningsmotor som spelar upp texten, som exempelvis Googles översättning. Ytterligare förbättringar är att samarbetet behöver bli mycket bättre mellan klasslärare, studiehandledare och andra skolpersonal. Samtidigt är det även viktigt att pedagogerna får förutsättningar att utvecklas inom området. X-skolan behöver även diskutera arbetet kring språkutveckling och hur det ska gå till kring nyanländas kunskaper, behov och förutsättningar och hur de ska gå vidare med detta. Även klasslärarens medverkande för hur nyanlända ska undervisas bör lyftas fram och diskuteras. Eleverna ska också göras språkligt medvetna.

Referens

Andersson, A., Lyrenäs, S. & Sidenhag, L. (2015). *Nyanlända i skolan*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups Utbildning.

Ahlberg, A. (2013). *Specialpedagogik i ideologi, teori och praktik: att bygga broar*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Basaran, H. (2016). *Nyanlända elever i mitt klassrum: språkutveckling med digitala resurser*. (1. uppl.) Stockholm: Gothia fortbildning.

Bunar, Nihad (red.) (2015). *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Dalen, M. (2008). *Intervju som metod*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups utbildning

Gibbons, P. (2013). *Stärk språket, stärk lärandet: språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. (3. uppl.) Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Läraryrket Sveriges Skolledarförbund (2011). *Med ansiktet vänt mot Europa: perspektiv på skolutveckling*. Stockholm: Läraryrket.

Nilholm, Claes & Göransson, Kerstin (2013). *Inkluderande undervisning [Elektronisk resurs]: vad kan man lära av forskningen*. [Härnösand]: Specialpedagogiska skolmyndigheten
Tillgänglig på Internet: <https://webbshop.spsm.se/globalassets/publikationer/inkluderande-undervisning-tillganglig-pdf/>

Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

Juvonen, Päivi (2016). Nyanländ i den svenska skolan - om mottagning, utbildning och forskning [Elektronisk resurs]. *Nordand*. 11:2, 93-114

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-135306>

Säljö, R. (2010). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. (2. uppl.) Stockholm: Norstedts.

Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber Umeå universitet. Fakultetsnämnden för lärarutbildning (2008). *Se skolan: forskningsmetoder i pedagogiskt arbete*. Umeå: Fakultetsnämnden för lärarutbildning, Umeå universitet.

<http://www.skolverket.se/regelverk/juridisk-vagledning/elever-har-ratt-till-stod-1.126409>
(Hämtad 2016-10-30).

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/nt/gymnasieutbildning/amnesovergripande/sprak-och-kunskapsutvecklande-arbetsatt/vad-innebar-en-sprakutvecklande-undervisning-1.225205> (Hämtad 2017-05-17).

Lahdenperä, Pirjo & Lorentz, Hans (red.) (2010). *Möten i mångfaldens skola: interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Wedin, Å. & Musk, N. (red.) (2010). *Flerspråkighet, identitet och lärande: skola i ett föränderligt samhälle*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Utbildning för nyanlända elever. (2016). Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3576>

Skolverket (2016). Didaktiska grundfrågor vägleder läraren. Sökväg: skolutveckling, forskning, artikelarkiv. Tillgänglig på Internet: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/artikelarkiv/didaktiska-grundfragor-vagleder-lararen-1.185837>

Intervjufrågor

Lärare

Bakgrund:

Vilka ämnen är du behörig i?

Hur länge har du arbetat som lärare?

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

Hur länge har du arbetat med nyanlända elever?

Vilken fortbildning har du fått för att arbeta språkutvecklande med dessa elever?

Forskningsfråga:

Hur arbetar ni tillsammans med studiehandledarna?

Hur ofta styr du gruppindelning?

Inkluderar du nyanlända elever i gruppdiskussioner? Varför/ varför inte?

Hur kan man undervisa och hur arbetar du språkutvecklande med nyanlända elever i din undervisning? Vad fungerar och vad fungerar inte?

Vilka styrdokument arbetar ni efter?

Hur ser bedömningsgrunderna ut?

Har ni en gemensam plan på skolan om hur ni ska arbeta språkutvecklande i er undervisning?

Hur arbetar du i klassrummet med ämnesord på svenska?

Hur använder du elevers förkunskaper i din undervisning?

Vad är viktiga förutsättningar för att nyanlända elever ska stimuleras i sitt lärande?

Studiehandledare

Bakgrund:

Hur länge har du arbetat som studiehandledare?

Har du tillräcklig kompetens inom ämnesområdena? Vad skulle du vilja förbättra?

Forskningsfråga:

Hur undervisar ni så att eleverna ska lära sig det svenska språket?

Vad är det för kategori elever du möter? Är de analfabeter eller kan de läsa och skriva?

Vilka svårigheter möter du på som studiehandledare när du undervisar nyanlända elever?

Hur arbetar ni tillsammans med lärarna?

Intervju transkriberingar

Lärare 1, Britta

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

Intervjuare: kan du beskriva lite om din bakgrund, vilka ämnen du är behörig, vilken fortbildning du har fått för att arbeta språkutvecklande med nyanlända elever och hur länge du har arbetat med nyanlända och som lärare.

Lärare: ee...jag är behörig i hem och konsumentskap och religion. Jag har jobbat 41 år som lärare och 4år med nyanlända elever. Fortbildning får ju alla lärare... den här gemensamma för alla lärare som hela kommunen har. Det har varit mycket med datorer och så.

Intervjuare: Hur arbetar ni tillsammans med studiehandledarna?

Lärare: Studiehandledare började man ju arbeta med för fyra år sen... förut hade man inte så många..men nu har man betydligt fler. De flesta av mina lektioner är täckta av studiehandledare. När man planerar undervisningen... så ser man ju hela tiden till så att tillexempel, prov, arbetsuppgifter och recept och så finns översatt på respektive språk och då får handledarna översätta de innan...emm... på lektionstid översätter handledarna det jag säger om de finns där.. annars blir det ju lite svårt.

Intervjuare: Jag förstår du menar att studiehandledarna översätter arbetsuppgifter och prov... men hur arbetar ni tillsammans då, jag menar får studiehandledarna reda på vad de ska undervisa om?

Lärare: Ja, jag förklarar för studiehandledarna vad lektionen kommer att handla om och sedan hjälper studiehandledaren eleverna att översätta allting och det jag säger.

Intervjuare: Inkluderar du nyanlända elever i gruppdiskussioner? varför/ varför inte?

Lärare: För att grupperna ska fungera behöver nyanlända sitta tillsammans i början. Men så fort de kan lite svenska blir de placerade i bord eller andra grupper. Problemet är att har man många i en grupp så drar de sig till varandra de pratar inte lika mycket med de svenska ungdomarna

Intervjuare: Hur kan man undervisa och hur arbetar du språkutvecklande med nyanlända elever i din undervisning? Vad fungerar och vad fungerar inte?

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

Lärare: I hemkunskapsboken finns det vissa sidor som har bilder på livsmedel på redskap och så står det svenska ordet under där och ee.. när jag fick de första nyanlända så arbetade jag ut en plan över vad de skulle behöva kunna för att bli godkända och där finns de sidorna med då. De ska plugga och läsa där de har de här för svenska två också men det är svårt för att de ska ju dels hänga med den vanliga undervisningen och ha dubbla läxor och alla är inte mycket flitiga. Det är ytterst få som orkar göra med dubbla grejer.

Intervjuare: Vilka styrdokument arbetar ni efter och hur ser bedömningsgrunderna ut?

Lärare: Bedömningsgrunderna ser ut precis som för de svenska ungdomarna men när de får göra sina prov och så får de ju skriva på sitt eget språk om de vill och då översätter ju ee..handledarna deras svar och så får de ju poäng från mig sen. Styrdokumenten är samma som de svenska ungdomarna. Om de kommer in i årkurs 8 så följer vi exakt samma styrdokument som för de svenska ungdomarna.

Intervjuare: Har ni en gemensam plan på skolan om hur ni ska arbeta språkutvecklande i er undervisning?

Lärare: vi har ingen gemensam plan för språkutveckling på skolan, det tror jag inte. Eleverna jobbar där de befinner sig när det är recept och så. När de har prov och så kan de gå in och titta på A...E.. nivån.

Intervjuare: Hur arbetar du i klassrummet med svenska ämnesord?

Lärare: Vi arbetar mycket med bilder och så som förtydligar uppgifterna.

Intervjuare: Vad är viktiga förutsättningar för att nyanlända elever ska stimuleras i sitt lärande?

Lärare: För att nyanlända ska stimuleras i sitt lärande är ju att de pratar med studiehandledarna, viktigt är att man berättar för de syftet och så för nyanlända har ju aldrig haft hemkunskap och har ingen aning om vad de bör kunna. Därför är syftet och betygskriterierna också översatta till

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

olika språk så att handledaren går igenom det med de om vad de ska kunna och vad ämnet innebär helt enkelt.

Lärare 2, Ludde:

Intervjuare: Så...vilka ämnen är du behörig?

Lärare: Jag är behörig i matte, biologi, fysik, kemi och teknik upp till gymnasiet.

Intervjuare: Hur länge har du arbetat som lärare och hur länge har du arbetat med nyanlända elever?

Lärare: Jag har arbetat som lärare sen 2007, så nio år då. Nyanlända har jag arbetat med i 3 år.

Intervjuare: Vilken fortbildning har du fått för att arbeta språkutvecklande med dessa elever?

Lärare: Jag har fått exakt noll fortbildning på nyanlända elever. Jag kör min egen. Jag arbetar tillsammans med studiehandedarna på lite olika sätt, dels det här översättnings uppdraget att vissa dokument som översätts och kommunikation i klassrummet mellan mig och eleverna och ee..coachar, stöttar det svenska språket och där ingår ju också inkluderingen att eleverna ska vara med i undervisningen på bästa sätt, avvägningen mellan ämneskunskap och svenska språket.

Intervjuare: Hur arbetar ni tillsammans med studiehandedarna?

Lärare: Vi samtalar om mina undervisningar och ämnesområden före och efter lektionen.

Intervjuare: Hur ofta styr du gruppindelning?

Lärare: ... jag styr gruppindelningen till ett hundra procent... jag är en styrdiktator.

Intervjuare: Inkluderar du nyanlända elever i gruppdiskussioner? varför/ varför inte?

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

Lärare: Nyanlända elever i gruppdiskussioner inkluderar jag ibland och ibland inte. Det beror på vilken situation det är och hur mycket språk man kan som det gynnar alla elever. De som är nyanlända elever måste öva prata svenska det måste man göra med svenska elever och vuxna.

Intervjuare: Du menar att situationen avgör om du inkluderar nyanlända elever i gruppdiskussioner eller inte. Det beror alltså på hur mycket de behärskar svenska språket.

Lärare: Ja..

Intervjuare: Hur kan man undervisa och hur arbetar du språkutvecklande med nyanlända elever i din undervisning? Vad fungerar och vad fungerar inte?

Lärare: En svensk elev som börjar läsa NO i sexan eller sjuan lär sig ett par tusen nya ord inom bara NO ämnet och då är det ju jätte svårt för en som inte har svenska som modersmål så jag försöker ju skala ner väldigt mycket. Jag arbetar språkutvecklande genom att ta upp begrepp och översätta de och ee.. sen försöker jobba så mycket som möjligt på svenskan.

Intervjuare: Vilka styrdokument arbetar ni efter och hur ser bedömningsgrunderna ut?

Lärare: De nyanlända skriver prov som alla andra och gör inlämningar som alla andra. ibland är det muntlig komplettering och ibland inte. De läser samma styrdokument som alla andra barn.

Intervjuare: Har ni en gemensam plan på skolan om hur ni ska arbeta språkutvecklande i er undervisning?

Lärare: Vi har en gemensam plan till viss del om språkutveckling på skolan. Nä, men vi ska jobba med begrepp, vissa ord, avvägningen mellan att kunna ämnet och kunna ee.. språket. Jag kör på svenska först och sedan översätter vi oftast.

Intervjuare: Hur använder du elevers förkunskaper i din undervisning?

Lärare: Det har inte varit så mycket förkunskaper.

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

Intervjuare: Vad är viktiga förutsättningar för att nyanlända elever ska stimuleras i sitt lärande?

Lärare: att de förstår då tycker jag svenska språket är nummer ett...då hänger man med i ett sammanhang så man förstår och det är stimuleringen för alla elever.

Lärare 3, Kikki

Intervjuare: vilka ämnen är du behörig och hur länge har du arbetat som lärare?

Lärare: Jag är behörig i alla So ämnen och har jobbat som lärare i fyra år.

Intervjuare: Hur länge har du arbetat med nyanlända elever och vilken fortbildning har du fått för att arbeta språkutvecklande med dessa elever?

Lärare: Jag gick en kurs i Göteborg universitet för nyanlända, annars så har jag ingen fortbildning vad gäller nyanlända.

Intervjuare: Hur arbetar ni tillsammans med studiehandedarna?

Lärare: jag sitter med en av studiehandedare i samma rum och så delar jag givetvis hur jag tänker...sen försöker jag när jag har studiehandedare att jag använder henne på bästa sätt så att eleverna ska få så mycket som möjligt användning av det. Men jag gör ingen speciell planering utan de får lite hänga på i min planering det jag tycker är viktigt och anpassa sig efter det.

Intervjuare: Hur ofta styr du gruppindelning?

Lärare: mina nyanlända elever sitter utspridda i klassrummet. De sitter med svenska elever och sen beror det på hur länge de har varit i Sverige för har jag flera nyanlända elever som har samma språk så kanske jag placerar de jämte varandra då. Lite beroende på vad vi gör för någonting för jag försöker se min studiehandedare som en resurs för hela gruppen. Sen är det givetvis en språkresurs till de nyanlända.

Intervjuare: Inkluderar du nyanlända elever i gruppdiskussioner? varför/ varför inte?

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

Lärare: Ja, jag inkluderar alltid nyanlända elever i gruppdiskussioner. De skriver med precis på samma sätt som svenska elever. Sen ibland är ju språket ett hinder och då måste ju studiehandledaren finnas där, ibland så låter jag eleverna skriva så att de får chansen att själva tänka utan att de har en tolk hela tiden. Att de ska få vara med och sen är det så att vissa lektioner har jag ingen studiehandledare och då får alla hjälpas åt, övriga nyanlända elever, svenska elever och allihopa.

Intervjuare: Hur kan man undervisa och hur arbetar du språkutvecklande med nyanlända elever i din undervisning? Vad fungerar och vad fungerar inte?

Lärare: Jag jobbar jätte mycket med begrepp, det anser jag nyttjar jätte mycket för mina nyanlända och även mina svenska elever. Sen är det ju jätte svårt elever som inte förstår skolspråket, de får kanske inte vara med och göra alla uppgifter och göra begreppslistor utan de får en viss anpassning. Att eleverna inte förstår skolspråket kan jag känna är största utmaningen om vad som funkar och inte funkar.

Intervjuare: Vilka styrdokument arbetar ni efter och hur ser bedömningsgrunderna ut?

Lärare: I SO ämnena blir det en utmaning när det kommer till politik. Våra nyanlända elever bedöms ju på precis samma sätt som våra svenska elever. Däremot försöker jag när de är nya skära ner liksom... det här krävs från dig för att bli godkänd. Men andra sidan gör jag det även för mina svaga elever också. Men detta gäller för svenska, i so är det samma som gäller och därmed är styrdokumentet också detsamma. Sen kanske jag gör vissa anpassningar som att de får skriva på sitt språk eller göra det muntligt. Men vi har de styrdokumentet som vi ska följa, sen försöker vi skära ner så mycket möjligt för att de ska förstå. Men det får bli ett F.

Intervjuare: Har ni en gemensam plan på skolan om hur ni ska arbeta språkutvecklande i er undervisning?

Lärare: Alla lärare är språklärare. Vi har pratat väldigt mycket och om detta med hur vi ska få SO ämnena att funka, hur ska vi jobba och hjälpas åt. För att på den här skolan går ju våra elever ut med undervisning direkt och framförallt är det SO de kommer till, i No väntar man ju lite med. Det är ju en utmaning hur vi ska jobba språkutvecklande men ett sätt som passar nyanlända elever passar ju också väldigt många andra elever, det här med att man jobbar med begrepp och

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

cirkelmodellen är ju användbar även utanför svenskan. Man kanske inte skriver gemensamma texter men att man avslutar med något enskilt där man får producera och sen är det ju vårt ansvar att alla elever ska bli så bra som möjligt. Alla gör begreppsordlistor, men tillägget som nyanlända eleverna gör är att de skriver begreppet på svenska, dari eller vad det är och skriver därefter förklaring. Jag är ganska tuff med de att de ska prata svenska. De får inte prata sitt modersmål i klassrummet i den mån det går givetvis. Om de varit här i en månad så kan jag ju inte tvinga de men med hjälp av studiehandledare så kan de säga det på svenska. Just för att de bara ska matas med svenska. Det är ju faktiskt så att många begrepp i SO blir ju också vardagsord, man hör liksom politik, krig, mycket av de här geografiska platserna finns ju.

Intervjuare: Hur arbetar du med svenska ämnesord och använder elevernas förkunskaper i undervisningen?

Lärare: Det beror på vilket ämne. Har man religion är det perfekt om man har muslimer till exempel ämnet islam. Jag hade elever som tog med sig radband och visade hur det såg ut, ee...muslimernas trosbekännelse på arabiska. Vi brukar också fira persiskt nyår ibland. Just för att visa på kultur och traditioner. Nu har jag studiehandledare som är muslimer då kan de gå in och förklara shia och sunni till exempel. Så beroende på ämne försöker jag snappa upp. Religion är en fantastisk tillgång så att muslimer får säga sin syn.

Intervjuare: Vad är viktiga förutsättningar för att nyanlända elever ska stimuleras i sitt lärande?

Lärare: ee.. det var en svår fråga. Någonstans måste det finnas en motivation, varför vi ska läsa vissa saker men här känner jag att det är viktigt att förklara för eleverna vårt betygssystem därför att de är mer fakta inriktade. De tror att ju mer fakta jag kan desto högre betyg får jag och så är det ju mycket i deras skolkultur. Att förklara hur vårt skolsystem funkar och vad det är som krävs för att få ett visst betyg och där är ju också studiehandledare en brygga för att förklara hur skolsystemet funkar här och sen tycker jag kunskaper på sitt eget språk. Men jag tycker liksom att man är beredd att ge det en chans är också förutsättningar för att lyckas. Sen sätter jag krav det är också viktigt. För att nyanlända ska stimuleras i sitt lärande är det också viktigt att vi har tillgång till studiehandledare eller andraspråkslärare. Jag tycker också att samarbete mellan kollegor och rektor är jätte viktigt. Om vi själva får goda förutsättningar till exempel

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

tillgång till studiehandledare, andraspråkundervisande lärare så då kan man stimulera nyanländas lärande.

Intervju med studiehandledare, Alice

Intervjuare: Hur länge har du arbetat som studiehandledare och har du tillräcklig kompetens inom ämnesområdena?

Studiehandledare: Jag har arbetat som studiehandledare i ett år. Jag har tillräcklig kompetens inom ämnena för att jag har läst de i högskolan. Annars blir det svårt att förklara för eleverna ibland när jag inte förstår själv frågar jag läraren.

Intervjuare: Vad skulle du vilja förbättra?

Studiehandledare: Jag förstår inte mycket av kemi då förklarar läraren för mig istället och så försöker jag förklara för eleverna. När det kommer till planering med lärarna blir det svårt för mig att ta till mig ämnet när de börjar med nytt ämne, det hade varit bra att man istället förklarar planeringen innan lektionen. Jag skulle vilja förbättra mina kunskaper i ämnet kemi.

Intervjuare: Hur undervisar ni så att eleverna ska lära sig det svenska språket?

Studiehandledare: Ibland översätter vi inte allting för eleverna i exempelvis hemkunskap då får de ta eget ansvar om de förstår ska de svara själva och om de inte förstår så förklarar vi.

Intervjuare: Vad är det för kategori elever? Är de analfabeter eller kan de läsa och skriva?

Studiehandledare: En del är analfabet ja, men inte alla.

Intervjuare: Vilka svårigheter möter du på som studiehandledare när du undervisar nyanlända elever?

Halmstad Högskola
Bahar Arabaci
Examensarbete

Studiehandledare: Jag tycker det är svårt att förklara för de elever som är analfabet som inte kan skriva eller läsa. Ibland är de arg, ledsen och kommer inte till skolan. De är inte heller motiverade och är även arg på mig.

Intervjuare: Hur arbetar ni tillsammans med lärarna?

Studiehandledare: Hur vi arbetar med lärarna beror på situationen. Alla elever lär sig olika. När vi planerar utgår vi från varje enskild elev med lärarna. Om eleverna har prov så måste vi översätta direkt på plats därför att lärarna inte litar på oss. Ibland förstår inte eleverna frågorna i provet och då förklarar vi mer, men då tror lärarna att vi hjälper eleverna. Det jobbiga är att vi inte alltid kommer överens med eleverna. Jag tycker att vi får lite för mycket ansvar som studiehandledare.